

Травень, 2026 р.
№№ 9-10 (776-777)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

влада – освіті

Зроблене примножити

На черговому засіданні обласної військової адміністрації йшлося, зокрема, про забезпечення енерго-незалежності закладів освіти, модернізації шкільних харчоблоків та підготовки області до нового опалювального сезону.

Упродовж 2023-2025 років на Хмельниччині реалізовували 12 проєктів із облаштування укриттів загальною вартістю понад 326 мільйонів гривень. Більше 171 млн грн на це спрямували з державного бюджету, ще майже 155 млн — із місцевих бюджетів. Станом на початок 2026 року завершено дев'ять проєктів.

Продовжується будівництво укриттів у Сатанівському ліцеї та Дунаєвецькому ліцеї Новодунаєвецької селищної ради. Загальна вартість цих проєктів перевищує 64 млн грн.

Розпочато реалізацію

нового масштабного проєкту — будівництва споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття в Городоцькому ліцеї №2. Його вартість становить понад 99 млн грн.

Окрім цього, у громадах області за кошти місцевих бюджетів та спонсорів у період воєнного стану побудували 13 модульних швидкоспоруджувальних укриттів, два протирадіаційні укриття у Хмельницькій громаді та одне найпростіше укриття у Розсошанській ТГ. Також реконструювали укриття у Михайлюцькій громаді та провели капітальні ремонти десяти укриттів різних типів.

У чотирьох освітніх закладах облаштували захищені простори у вигляді габіонів. Йдеться про заклади у Маківській, Михайлюцькій, Гуківській та Понінківській громадах.

Наразі всі учні області охоплені різними видами укриттів.

Окрему увагу під час засідання приділили енерго-незалежності закладів освіти. У школах та дитсадках встановлюють альтернативні джерела живлення, модернізують системи тепlopостачання та впроваджують енергоефективні рішення для роботи в умовах можливих блекаутів.

Також в ОВА прозвітували про хід реформи шкільного харчування. Від початку повномасштабної війни в області реалізували 12 проєктів із модернізації харчоблоків на загальну суму майже 133 млн грн. Усі об'єкти вже введені в експлуатацію.

Крім того, у 14 територіальних громадах за кошти місцевих бюджетів та міжнародних партнерів модернізували ще 31 харчоблок.

У 2025/2026 навчальному

році безкоштовним гарячим харчуванням забезпечили понад 63 тисячі учнів. Також усі школярі 1–4 класів області отримували гарячі обіди за рахунок державної субвенції. З 1 вересня 2026 року влада планує розширити програму безкоштовного харчування й охопити нею ще майже 83 тисячі учнів 5–11 класів. Для реалізації цього необхідно понад 387 мільйонів гривень, із яких майже половину мають забезпечити місцеві бюджети.

Підсумовуючи обговорення, голова ОВА Сергій Тюрін наголосив, що одним із головних пріоритетів роботи обласної влади залишається створення безпечного та сучасного освітнього середовища. Понад 92% шкіл Хмельниччини вже готові працювати автономно під час можливих блекаутів. Водночас ще 36 закладів освіти потребують резервного живлення.

випуск – 2026

Замість медалей – спеціальні відзнаки

Нових спеціальних нагород за високі досягнення у навчанні замість скасованих в Україні золотих і срібних медалей удостоїлись цьогоріч понад двісті випускників закладів загальної середньої освіти Хмельницької міської територіальної громади.

Загалом у громаді 2016 одинадцятикласників зроблять важливий крок у новий етап свого життя. Серед цьогорічних випускників — чимало учнів, які демонстрували високий рівень знань, наполегливість, відповідальність та цілеспрямованість. За підсумками навчання 340 випускників отримують свідоцтва з відзнакою.

Окрім документів державного зразка, найкращих випускників відзначать спеціальними нагородами. Зокрема,

232 випускники отримають відзнаки у номінаціях: 198 – «За високі досягнення у навчанні», 34 – «За досягнення у навчанні».

Хоча ці нагороди не є державними й не надають додаткових переваг чи балів під час вступу до закладів вищої освіти, вони мають високу моральну цінність. Це символ поваги, офіційне визнання зусиль юнаків і дівчат та знак гордості громади за своїх шкільних лідерів.

Найбільше випускників, які отримають відзнаки, навчаються: у ліцеї №17 — 32 учні, ліцеї №3 — 31, ліцеї №11 — 28, ліцеї №1 — 20, ліцеї №5 — 19.

Успіхи випускників — це результат наполегливої праці самих учнів, підтримки батьків і професійної роботи педагогів.

Знання – суперсила: ВИСОТИ ДОЛАЮТЬ КРАЩІ

Відзначено переможців та призерів всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2025/2026 навчальному році з 15 предметів.

У II (обласному) етапі цього інтелектуального марафону взяли участь 1154 учні області, 570 з яких здобули дипломи різних ступенів.

69 кращих юнаків і дівчат демонстрували свої знання на заключному, III етапі олімпіади – це найбільший показник за останні роки. 39 дітей (3 – перших, 16 – других і 20 – третіх місць) засвідчили високий рівень знань й удостоїлися дипломів різних ступенів. Зокрема, Катерина Недра, учениця 11 класу Кам'янець-Подільського ліцею №9 ім.А.М.Трояна (українська мова та література), Володимир Кравець, учень 9 класу Хмельницького ліцею №11 (географія), Софія Ющишина, учениця 10 класу Городоцького ліцею №3 (польська мова та література) стали переможцями.

Науково-методичний та організаційний супровід проведення учнівських олімпіад забезпечили працівники Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка за підтримки Хмельницького національного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії і Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

На урочистостях із вітальними словами до переможців і призерів всеукраїнських учнівських олімпіад у 2025/2026 н.р. звернулися керівники обласної ради та облдержадміністрації, ректори провідних хмельницьких вишів, освітянські управлінці.

Переможцям і призерам олімпіад вручено дипломи, сертифікати на грошову премію та медалі.

код нації

Душа на полотні

У Всесвітній день вишиванки для дітей загиблих Захисників і Захисниць України, їхніх матерів та дружин, а також дітей діючих військовослужбовців, провели теплу зустріч на території Державного історико-культурного заповідника «Самчики». Захід організувала Хмельницька обласна військова адміністрація. Серед краси старовинного маєтку, українського мистецтва, традицій і пам'яті поколінь учасники мали можливість відчутти підтримку, тепло та єдність.

Українська вишиванка – це не просто одяг. Це пам'ять роду, любов до своєї землі, символ незламності та сили, яку українці передають із покоління в покоління. Саме тому цей захід був присвячений родинам наших Героїв – дітям, матерям і дружинам, які щодня несуть у серці любов, біль, віру та пам'ять.

Начальник Хмельницької ОВА Сергій Тюрін наголосив, що українська вишиванка, народні традиції та культура є символами нашої національної ідентичності, які сьогодні

особливо важливо берегти й передавати наступним поколінням. Саме завдяки подвигу українських Героїв українці мають можливість жити на своїй землі, зберігати традиції, розвивати культуру та виховувати дітей у вільній державі.

Для дітей та родин Героїв організували творчу зустріч і майстер-клас із самчиківського розпису – унікального народного мистецтва, яке зародилося саме у селі Самчики Старокостянтинівської громади, і стало справжньою візитівкою Хмельнич-

чини. Учасники знайомилися, спілкувалися та створювали власні творчі роботи. Для матерів підготували екскурсію старовинним маєтком Самчики – місцем краси, гармонії та української культурної спадщини.

безпека

Мислити критично й відповідально

У Хмельницькій обласній військовій адміністрації нагородили переможців обласного конкурсу з медіаграмотності та кібербезпеки для учнів 9-10 класів «Мисли критично — живи безпечно!». Їх привітали заступник начальника ОВА Роман Ужва, представники управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації адміністрації, управління

протидії кіберзлочинам у Хмельницькій області Департаменту кіберполіції Національної поліції України, Хмельницького ІТ-кластеру, педагоги та батьки.

Правоохоронців представляв заступник начальника управління протидії кіберзлочинам в області Артур Дереновський. Поліцейський відзначив актуальність тем, креативність

учасників і практичну користь підготовлених матеріалів.

За результатами конкурсу відзначили кращих з кращих:

I місце — Марк Тітов, ліцей №13 імені Романа Ткаченка Хмельницької міської ради. Він представив презентаційну роботу про дезінформацію, її вплив на суспільство та способи протидії.

II місце — Дарія Гиліук, Ангеліна Оржинська, Вікторія Стримецька, Старокостянтинівська загальноосвітня школа I–III ступенів №7. Учасниці підготували комплексну роботу з постерами, інфографікою та сторітелінгом про фейки, цифрові маніпуляції, фішинг і розвиток інформаційної стійкості.

III місце — Дарія Цибанюк, ліцей №2 Шепетівської міської ради Хмельницької області. Її сторітелінг «Fake or Fast: правда, яка ледь не зламала людину» розкриває вплив фейкової інформації, кібербулінгу та безвідповідального поширення неперевіраних повідомлень у соцмережах.

Флеш-технології на уроці іноземної мови

Сучасна школа потребує не лише нових підручників, а насамперед — нових підходів. Сьогодні, коли увага учня стала найціннішим ресурсом, ми, педагоги, шукаємо інструменти, здатні перетворити навчання на активний та результативний процес. Одним із таких «двигунів» у моїй практиці стали флеш-технології.

В основі методичного потенціалу флеш-технологій лежить психологічний принцип активного відтворення (active recall) та інтервальних повторень [3,7]. На відміну від пасивного читання тексту, робота з картками змушує мозок дитини щоразу «добувати» інформацію з пам'яті. Науково доведено: якщо учень бачить слово, поєднане з яскравим візуальним образом, а не просто перекладом, у корі головного мозку створюються міцніші нейронні зв'язки. Це і є фундаментом іншомовної компетентності — здатності не просто знати правила, а впевнено ними користуватися.

У своїй діяльності не обмежуюся лише паперовими носіями. Цифрові платформи, такі як Quizlet чи Wordwall, стали моїми надійними асистентами. Я помітила, що використання ігрових флеш-тренажерів знімає в учнів так званий «мовний бар'єр». Коли навчання перетворюється на інтерактивний квест, страх помилки зникає.

Створення авторських сетів інтерактивних карток дозволяє індивідуалізувати освітню траєкторію учня. Особливу увагу приділяю використанню інтерактивних вправ Wordwall, які сприяють розвитку 4К-компетентностей [1]:

- Колаборація та комунікація: учні взаємодіють під час колективного розв'язання завдань у режимі реального часу.

- Критичне мислення: швидка зміна ігрових сценаріїв (від класичних вікторин до «лабіринтів» та «погоні») вимагає миттєвого аналізу ситуації.

- Креативність: використання варіативних візуальних шаблонів стимулює нестандартне сприйняття навчального матеріалу. Це перетворює рутинний контроль знань на захопливу командну взаємодію та гру на результат.

Система використання флеш-технологій на моїх уроках охоплює три ключові етапи:

1. Етап семантизації та первинного закріплення (Взаємодія). На цьому етапі використовую прийоми TPR (Total Physical Response) [5]. Наприклад, вправа «Flashcard Dash» дозволяє задіяти кінестетичний канал сприйняття: учні мають фізично взаємодіяти з картками, розташованими в класі, що знімає психологічну напругу та активізує увагу.

2. Етап трансформації (Аналітична діяльність). Тут флеш-картки виступають об'єктом для логічних операцій. Вправа «Categorization Task» передбачає групування карток за граматичними ознаками, тематичними категоріями або емоційним забарвленням. Це розвиває навички критичного мислення та аналізу.

3. Етап продуктивного мовлення (Творчість). Картки слугують «скелетом» для створення власних висловлювань. Прийом «Random Prompt» полягає у створенні спонтанного діалогу або розповіді на основі кількох випадково обраних карток. Це моделює реальну ситуацію спілкування, де учень має швидко адаптувати свій лексичний запас до контексту.

Моє завдання як вчителя — не просто дати дитині

готовий матеріал, а навчити її ефективно з ним працювати. Флеш-технології — саме той інструмент, який робить учня активним учасником освітнього процесу, а не стороннім спостерігачем.

Методичний потенціал флеш-технологій є потужним ресурсом для формування іншомовної компетентності. Системне використання цих стратегій дозволяє вчителю зробити навчальний процес динамічним, наочним та результативним. Перспективним напрямом подальших розвідок вважаю інтеграцію флеш-технологій у проектну діяльність учнів.

Віта ТКАЧУК,
вчителька англійської мови гімназії №31 ім. Михайла Чекмана м. Хмельницького.

креативні

Мистецтво дизайну

Обласний конкурс юних дизайнерів «Креативний денім» об'єднав талановиту молодь з територіальних громад області. Він проходив на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» і став справжнім святом творчості, моди й креативних ідей.

Цьогоріч участь у конкурсі взяли 105 учнів закладів загальної середньої та позашкільної освіти, які представили авторські дизайнерські роботи, створені шляхом творчого переосмислення використаних джинсових речей. Молодь продемонструвала сучасний підхід до моди, вміння поєднувати стиль, практичність та екологічність, а також активно використовувала елементи апсайклінгу й вторинні матеріали для створення унікальних образів.

Привітала учасників, педагогів та гостей заходу перша заступниця начальника ОВА Оксана Вжешневська. Вона відзначила сміливість і творчий потенціал дітей, наголосивши, що кожна робота є результатом наполегливої праці, фантазії та прагнення до самореалізації. Також посадовиця подякувала педагогам, роботодавцям і соціальним партнерам за підтримку юних дизайнерів та допомогу у розвитку їхніх здібностей.

Конкурс проводився у кількох номінаціях, серед яких — створення окремих виробів, аксесуарів, сумок, головних уборів та цілісних дизайнерських образів і став яскравою платформою для розвитку творчих компетентностей молоді, обміну досвідом та підтримки майбутніх дизайнерів, які вже сьогодні формують нове бачення сучасної української моди.

повчально

Музей навчає берегти життя

Перші хвилини у приватному Хмельницькому музеї еволюції мін «Тротил» змушують зупинитися і вдивитися уважніше. Тут кожен експонат має свою історію. За металом, інструментами, документами й військовим спорядженням — людські долі, пам'ять про війну і досвід, який сьогодні набув особливої ваги.

Уже 18 років цей музей створює хмельничанин Євгеній Гук — колишній офіцер і сапер за фахом. Свій військовий шлях він розпочав зі строкової служби у бригаді спеціального призначення в місті Ізяслав. Згодом навчався у Кам'янець-Подільському вищому військово-інженерному командному училищі, а офіцерську службу розпочав

у Болградській повітряно-десантній дивізії. Під час служби неодноразово працював сапером у гарячих точках. Саме цей досвід згодом став основою справи, якій він присвятив багато років життя.

Музей створений на базі кімнати афганської слави. З роками невеличка експозиція перетворилася на масштабну колекцію, яка нині налічує понад 4500 експонатів. Тут представлені міні, саперні інструменти, зразки зброї, військове спорядження, вимірювальна апаратура, архівні документи, спеціалізована література та інші предмети, що відображають розвиток військової інженерії від минулого до сучасності.

Та головна цінність музею — не лише у збереженні істо-

рії. Тут регулярно проводять заняття та екскурсії для школярів, курсантів, військовослужбовців і волонтерів. У час війни ця робота має особливе значення. Адже знання про те, як діяти у разі виявлення вибухонебезпечних предметів, можуть врятувати життя.

Євгеній Гук проводить інструктажі з мінної безпеки для волонтерів, які працюють у районах бойових дій. Його головна мета — не лише зберегти історію саперної справи, а й передати людям практичні знання, необхідні сьогодні.

Особливої поваги заслуговує те, що музей створювався винятково за власні кошти та завдяки особистому ентузіазму засновника. За кожним експонатом —

роки пошуку, копіткою праці й бажання зберегти важливу частину військової історії України.

За роки існування музею тут побували тисячі людей. Світлини з відвідувачами, яких у музейному архіві вже чимало, — лише частина великої історії цього місця. За кожною фотографією — зустрічі, розмови, спогади й щире зацікавлення справою, про яку розповідає музей.

Попереду — нові плани, нові проєкти і нова робота. Та сьогодні, як ніколи, така справа потребує підтримки держави й суспільства. Адже це не лише про збереження експонатів. Це — про пам'ять, відповідальність і знання, що допомагають берегти життя.

ВЧИНОК

Донат від норвежця

Командир 1 ОШП імені Дмитра Коцюбайла подякував 17-річному школяру з Норвегії. Скомантас Урбонас задонатив винагороду за перемогу в математичній олімпіаді.

Дмитро «Перун» Філатов передав юнаку підписаний полковий прапор і спеціальну подяку 1 ОШП за внесок у боротьбу українського народу.

Скомантаса Урбонаса запросили до України, щоб особисто познайомитися, а відзнаки вже відправили до Осло.

Оборона держави починається у шкільному класі

Десятиліття після завершення Холодної війни сформували у пересічного європейця світогляд, у якому війна – аномалія минулого, а основні виклики лежать у площині економіки чи клімату. Травматичний досвід Другої світової з часом перетворився на табу проти будь-якої сили – навіть тієї, що захищає.

Як Москва експлуатує етику відкритого суспільства

Цей світогляд став ідеальною мішенню для російської гібридної війни. Останніми десятиріччями Кремль методично культивував у європейських суспільствах специфічний "пацифізм" – не як етичний вибір, а як зброю, спрямовану проти них самих.

Москва свідомо експлуатує міжнародні етичні стандарти, фінансує радикальні рухи з протилежних політичних флангів, провокує соціальну поляризацію. Стратегічна мета: щоб у критичний момент демократії виявилися внутрішньо розколотими, а готовність громадян захищати суверенітет – мінімальною.

Для України ця війна – екзистенційна у буквальному, нериторичному значенні. Але лінія сучасного протистояння не закінчується на українському кордоні. Ціль Росії щодо України – геноцидальна: знищити саме поняття української нації, розчинити її в імперській "тюрмі народів". Але глобальна мета – змінити світовий порядок і баланс сил на свою користь.

Російська мілітаризація з пісочниці

Кремль не приховує, що готує суспільство до тривалої війни. Дітей вмонтовують у мілітарну систему з найменшого віку – через мультфільми, серіали, художні фільми, організації на кшталт "Юнармії", агресивне спотворення історії у навчальних програмах.

Масштаб інвестицій у цю стратегію – індустріальний. Лише у 2025 році Росія витратила понад 2 мільярди доларів на пропагандистський контент і програми, спрямовані на дітей та молодь. Прямі витрати на інформаційну агресію проти України становить 1,4 мільярда доларів. Це не "фейкові новини" – це робота у когнітивному домені, спрямована на руйнування суспільної волі.

Очевидно, все це лягає на ґрунт попередньої стратегічної роботи

держави-агресора з самосвідомістю українців: міф про "мирну націю греккосів", здатну лише "їсти сало та співати сумних пісень". Натомість Україна – країна з тисячолітньою історією державності, боротьби на фронті, на межі двох цивілізацій. Нація воїнів. І сьогодні ми повертаємо собі право бути сильними як практичну стратегію виживання.

"Азов" усвідомив цей виклик ще у 2014 році. У Маріуполі ми побачили, як російська пропаганда крок за кроком отрує свідомість молоді, і зрозуміли: якщо дозволити їм захопити розум підлітка сьогодні, завтра він обере втечу або капітуляцію замість опору загарбникам.

Понад десять років тому ми розпочали боротьбу за свідомість цивільних співгромадян, перш за все молодь – через літні табори, вишколи, роботу Хорунжої служби.

Ми переосмислили підходи до роботи з цивільним населенням і з власним особовим складом, і свідомо обрали інструментом історію – бо саме в ній закладена відповідь на ключові питання: "хто ми" і "куди йдемо".

Реформа "Захисту України": від алюмінієвих гранат до тактичних дронів

Після 2022 року полк "Азов", що налічував трохи більше тисячі воїнів, виріс у корпус із десятків тисяч. Разом із цим масштабувалися й завдання – зокрема, реформа безпекового компонента в освіті.

До 2024 року обов'язковий шкільний предмет "Захист України" залишався рудиментом радянщини. Це була застаріла "допризивна підготовка": культ "великої отечественной", алюмінієві макети гранат, нудна і нерелевантна теорія з вуст учителя фізкультури чи "трудолика", який часто сам не розумів про що розповідає.

У гіршому випадку – вчитель-ветеран радянської армії, який отримував насолоду від того, як діти марширують чи зубрять статuti. На виході – знуджені діти, які отримували "імунітет" від бажання мати будь-що спільне з військом. Для країни у війні це було неприпустимо.

На запрошення Міністерства освіти і науки України "Азов" долучився до реформи предмета "Захист України". Зміни – структурні, методологічні, і в своїй основі – концептуальні:

- Зміст. "Азов" був долучений до розробки нової програми, де 70% занять – практика: тактика, БПЛА, зв'язок,

тактична медицина, протидія ІПСО, цивільний захист та громадянська освіта. Замість заучування статутів – навички, що рятують життя.

- Інфраструктура. Станом на цей навчальний рік створено 963 осередки вивчення навчального предмета "Захист України" по всій країні.

Осередки – це простори закладів освіти, які мають всі необхідні функціональні зони для вивчення курсу: від кабінетів дронів та тактичної медицини до тирів.

Учні та учениці раз на місяць проходять там 8-годинні тренінги з мінімумом теорії і максимальною практикою. Понад 400 тисяч старшокласників (65% від загальної кількості) опановують реальні навички у сучасних просторах.

Державні інвестиції (переважно в обладнання осередків) станом на 2026 рік – понад 2 мільярди гривень. Наступного навчального року охоплення зросте до 80%, а з 2027 року буде охоплено 100% усіх старшокласників.

- Кадри. Держава інвестувала 100 мільйонів гривень у підвищення кваліфікації вчителів за усіма модулями програми. Інструктори "Азову" вже підготували близько 15% усіх учителів предмета в країні – передаючи не лише методику, а й нову філософію. А також ми долучалися до підготовки тренерів та супервізорів "Захисту України", які супроводжують вчителів в кожному регіоні.

Готуємо самозарядного громадянина

Ключовий момент, який часто залишається поза увагою обговорення: завдання предмета – не виховання солдата зі школяра. Ми готуємо громадянина – людину, готову до різних викликів, і не лише військових.

Наша філософія вкорінена у принципі "індивідуальної оборони". Людина, яка вміє захистити себе, здатна взяти відповідальність за свою родину, свій дім – і, зрештою, за свою країну.

Самозарядність – фундамент вільної людини. У цьому сенсі реформа "Захисту України" працює не лише на оборонну свідомість, а й на якість громадянськості загалом.

Окрема функція "Азову" в цьому процесі – бути "антитілами" проти бюрократії, здатної вихолостити будь-яку реформу.

Оборона держави починається у шкільному класі

Коли ветеран приходить у школу, коли боєць особисто проводить тренінг, руйнується штучна прірва між цивільними та військовими, яку так старанно конструює ворог. Для підлітків такі заняття стають не просто уроками, а найбільш захоплюючим досвідом навчального року. Бо це справжність, якої катастрофічно бракує сучасній освіті. Бо це "філософія воїнства", яка в часи війни з необхідністю стає світоглядною настановою для молодої людини в тилу.

Щоб переконатися, що реформа працює не лише на папері, а й дає реальні результати, "Азов" спільно з представниками МОН здійснює регулярні моніторингові візити в регіони. За рік ми охопили 17 областей та понад 100 осередків "Захисту України". Ці поїздки підтвердили головне: вектор обрано правильно, а держава нарешті отримала дієвий інструмент патріотичного виховання.

Найкращим підтвердженням життєздатності нової системи стали масштабні змагання, які ми організували спільно з МОН та МАН у 2025 році. Понад 150 підлітків – представників команд з усіх куточків країни – протягом трьох днів демонстрували навички у стрілецькій підготовці, пілотуванні БПЛА та подо-

ланні смуги перешкод. Відтепер такі змагання стануть щорічними.

Проте оновлений предмет – це не лише про "техніку відпрацювання", а й про сенси. Вечорами, під час неформального спілкування біля ватри, бійці "Азову" говорили з молоддю про історію державності, різницю між патріотизмом і націоналізмом, про спорт і справжнє братерство. Для підлітків цей досвід став справжнім уроком мужності, довіри та людяності, який неможливо отримати з підручників.

Звичайно, як і в будь-якій реформі, не все одразу ідеально, і виклики існують як з кадровим забезпеченням, так і з реалізацією задуму на рівні окремих громад. Однак це помітний прогрес, порівняно з відправною точкою, і кожен оновлений осередок додає впевненості: нова система викладання "Захисту України" – це наша найважливіша інвестиція у стратегічну безпеку держави.

Наступний рубіж: університети і національний спротив

Логічне продовження шкільної форми – нова дисципліна університет-

ського рівня "Основи національного спротиву". Випускник школи, який пройшов оновлений "Захист України", має отримати наступний рівень знань і навичок у вищій освіті. Тільки так оборонна свідомість стає системою, а не точковим явищем.

Стратегічний висновок простий: доки існує Московія в її нинішній формі, кожне наступне покоління українців повинне бути готове до відсічі.

Системна робота з молоддю – не "м'яка сила" і не іміджевий проєкт. Це фундаментальний елемент архітектури національної оборони, нарівні з ППО, ракетними програмами та оборонно-промисловим комплексом.

На початку 2022 року весь світ почув і надихнувся словами "Be brave like Ukraine" – будьте сміливими як Україна. З усією впевненістю можемо сказати, що сміливості замало. Будьте готовими як Україна. Але починати треба із власної шкільної парти.

АРСЕН "ЛЕМКО" ДМИТРИК,
начальник штабу 1-го корпусу
НГУ "Азов".

Залишився у пам'яті односельців

У нашому календарі є події і дати, до яких ставишся з особливим трепетом. І саме тому, що якимось чином вони стосуються кожного з нас, бо у серці закарбувалися такі сторінки, що не згладжуються роками, не дають пам'яті стерти їх сенс та значимість. Саме таким є День пам'яті жертв політичних репресій – жалобний день, приурочений вшануванню мільйонів людей, жертв радянського тоталітарного режиму. Адже десятки тисяч наших громадян пройшли в'язниці, заслання, табори, «психушки», були розстріляні без судів і слідства або за сфабрикованими справами.

Насправді кількість потерпілих достеменно невідома, бо місця поховання ставали режимними об'єктами КГБ. Є дані, що за часи «великого терору»

лише у 1937–1938 рр. позасудовими органами «двійками» та «трійками» було засуджено в нашій області близько 14 тисяч осіб. Наслідками терору 30-х стало знищення наукової еліти, руйнування наших традицій, денаціоналізація. Як зазначалося, через кожну родину пройшов репресивний бульдозер. Наприклад, у моїй родині був розстріляний бабусин брат Онуфрій Кравцов, викладач учительського інституту, відбув десятилітнє заслання на Колимі його молодший брат Арсентій. Було чимало й інших трагічних подій, пов'язаних з каральними органами КГБ.

Але у цій статті мова піде про вченого, природодослідника, фундатора подільської зоологічної школи, професора Кам'янець-Подільських закладів, керівника природ-

ничо-математичної секції наукового товариства при університеті, який очолював колектив із 38 науковців та краєзнавців, котрі вивчали гідрографію, рельєф, метеорологію, геологію, фауну і флору Поділля, директора Зоологічного музею при сільгоспінституті, автора перших підручників українською мовою для вишів із зоології, курсу систематики тварин Василя Полікарповича Храневича. Він також був членом товариства біологів України. Вперше я написала про нього нарис «Виходець із моїх Пироговців» у своїй книзі «Великі, величні, незабутні» (Хм., ФОП Стрихар А.А., 2021).

... Біля сільського Параскево-П'ятницького храму, якому вже понад 120 років, – спочиває її настоятель Полікарп Храневич, що виконував священницький чин з 1849 по 1875 рр. Батько чотирьох дітей. Двоє із них зазнали несамовитих гонінь: син Василь Полікарпович був звинувачений у приналежності до Української військової організації (УВО), яка закріпачена організаційною справою нібито «ставила собі завданням збройним шляхом повалити радянську владу, відновити буржуазно-шовіністичну Велику Соборну Україну». Підсудні (всього 11 учених) 19 листопада 1933 року, не витримавши тортур, «визнали» свою вину. Храневича засудили до 5 років перебування в концтаборах. Учений подав апеляцію про дострокове звільнення із заслання. Але 13 квітня 1937 року отримав відповідь з відділу НКВС СРСР за підписом Голінкова, що «звільнення небажане». В. П. Храневич отримав ще 15 років таборів у Воркуті, де його слід загубився.

Ще в юності, почувши від старих людей про тра-

гічну долю Храневичів, я пообіцяла собі, що колись «поверну» до рідного села великого вченого. Нещодавно звернулася за благословінням про кенотаф (умовне поховання) В.П.Храневича біля могили батька, отця Полікарпа, – до настоятеля храму о.Михайла (Мартинюка), і він дав дозвіл. Пошук меморіальних табличок (вдалося знайти відповідні до задуму – у Луцьку), замовлення Янгола у молитві (виготовили у Золочеві на Львівщині), ряд підготовчих робіт (здіяла сім'ю і родину) – і маленький меморіал готовий.

Саме у День пам'яті жертв тоталітарного режиму священнослужитель церкви Святої Параскеви П'ятниці о.Михайло провів панахиду та відкриття кенотафу.

На цю подію зійшлися односельці, прихожани церкви, голова ТГ В.А.Чернюк, школярі та педагогічний колектив із директоркою місцевої школи Л.В.Волошиною, завідувачка бібліотеки-філії №18 О.М.Євчишена. Вшанували пам'ять хвилиною мовчання та поклали квіти на могилу Храневичів.

Гадаю, ця хвилююча подія назавжди залишиться в пам'яті молодого покоління. Зісканувавши QA, вони зможуть більше дізнатися про великого земляка. Хочеться, аби ця урочиста мить стала ще одним кроком до єдності і єдностайності сільчан, які так потрібні у непрості часи воєнного лихоліття. А люди, які творили українську науку, культуру, вирощували хліб і виховували нові покоління, захищали землю, не мають зазнати забуття.

**Ніна КАЧЕРОВСЬКА,
членкиня НСЖУ, НСКУ.**

Для емоційних і незламних

Хмельницька обласна бібліотека для дітей імені Т.Г. Шевченка пропонує добірку книг із фондів нашої книгозбірні про війну, про незламність, про емоції та подолання стресу.

Біляковська Х.І. Я тебе... війна: 100 історій кохання / Х. І. Біляковська. – Харків: Vivat, 2023. – 222 с.

Книжка “Я тебе... Війна” Христини Біляковської та Вікторії Середи, що супроводжується ілюстраціями Єлизавети Михайлусь, розповідає про силу кохання, яке рятує попри все, навіть попри жахливу війну й допомагає триматися за життя та мати радість навіть у безпросвітні моменти. До цієї книжки увійшли історії реальних українок та українців, які зустріли або втратили одне одного під час війни... Історії про весілля після третього побачення, про розпис у лікарні без білої сукні і гостей, про очі-море, у які більше ніколи не зазирнути... Про силу кохання, яке допомагає здолати темряву.

Вертола С. Юна. Війна: підліткова повість / С.Вертола. – Чернівці: Книги - XXI, 2022. – 192 с.

Юна та Рома опиняються в епіцентрі подій 2014 року. Їхнє рідне місто – Іловайськ, але від початку війни Юна їде в Київ, а Рома залишається в окупації. Чи зможуть вони зберегти свої почуття? Чи розділить їх війна? Повість написана від імені Юни і Роми по чергово, тому читачі зможуть побачити хід думок та емоції кожного з героїв. “Юна. Війна” – це та книга, яка змушує задуматися про війну, її наслідки та важливу роль людських зв'язків у важкі часи. Вона надихає на співчуття, роздуми про мир та поширення світла любові у найтемніші часи. Рекомендуємо цю книгу всім, хто цікавиться історіями молодих героїв, справжніми емоціями та глибоким змістом.

Єгорушкіна К. Мої вимушені канікули / К.Єгорушкіна; худож. С.Авдеева. – Харків: Vivat, 2022. – 48 с.

Коли настають канікули, школярі відпочивають або подорожують. Та цього разу канікули у Віри не звичайні, а вимушені: спричинені війною. Разом із батьками й меншим братиком дівчинка переїжджає у підвал своєї багатоповерхівки, ховаючись від обстрілів. Сім'я намагається пристосуватися до нової реальності. Топити сніг, коли зникає тепло. Зігріватися співом, коли зникає тепло. Вірити у безпеку рідних, коли зникає зв'язок. Здається, звичний світ руйнується і відбудувати його можна лише в ув'язі чи комп'ютерній грі. Шукаючи в собі світло, до якого не долітають ракети. Підтримуючи тих, хто поруч. У книзі Катерини Єгорушкіної ви знайдете не тільки щемку історію Віри, а й поради й заспокійливі практики від психологині Світлани Ройз.

Кириченко А.С. Домбейко / А.С.Кириченко. – Київ: Білка, 2024. – 248 с.

Гра – лейтмотив збірки новел “Домбейко”. Новели висвітлюють життя пересічних людей, діалоги та події, які траплялися з героями від початку війни на сході у 2014-му році й до сьогодні. У деяких текстах присутні містичні елементи, які ніби вимагають ставитися до оповіді легковажніше, але лише доки не приходить усвідомлення, що підставою і натхненням для написання цих новел стали реальні події, бо життя зазвичай вигадливіше за будь-яку фантазію. Воно вправний круп'є і завжди примушує грати за своїми правилами.

Михед О. Котик, Півник, Шафка: повість / О.Михед; худож. студія “сері/граф”. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2022. – 72 с.

Котик, Півник і Шафка наче й казкові, але водночас дуже справжні – врятовані й збережені у зруйнованій російськими обстрілами Бородянці під Києвом. Готові боротися і попереджати про небезпеку, у цій казці вони оберігають весь світ однієї родини – бабусі Лізи, дядька Андрія і онуки Соні – родини, яка покоління за поколінням циклічно проживає історію і, врешті, стає сильнішою, ніж будь-коли. Нагірता теплом дідусевих рук Шафка, подарований на свято Півник і врятований Котик втілюють силу й незламність,

бережуть рід і дарують надію. Це надія на майбутнє, у якому рани будуть заліковані, але пам'ять про скоєне зло житиме у віках. У майбутньому, після нашої перемоги.

Пальчик О. Історії незламного народу / О.Пальчик. – Київ: АртЕк, 2025. – 256 с.

“Історії незламного народу” – це фотодокументальна книга, яка поєднує текстові розповіді, нариси та фотографії, створюючи живий портрет сучасної України. Вона розповідає історії звичайних людей, які в лютому 2022 року не втекли від війни, а стали до зброї, волонтерства та культурного супротиву. Книга відповідає на ключове запитання: чому українці залишаються незламними? Автор, як безпосередній учасник цих подій, не лише фіксує героїчні історії інших, а й інтегрує власну історію, відповідаючи на ті самі запитання, які ставив своїм героям. Видання розраховане на широке коло читачів.

Пузік В. 3 любов'ю – тато / В.Пузік. – Київ: Лабораторія, 2023. – 216 с.

Книжка для сина, написана на війні. Він міг показувати сину світ, навчати і просто бути поруч. Натомість пішов захищати свою державу в російсько-українській війні. Та попри виснажливі воєнні будні головний герой не забуває бути батьком, який знаходиться далеко, але водночас завжди поруч – у самому серці. Тут немає батальних сцен чи описів боїв. Валерій Пузік намагається продемонструвати, що навіть у час найжорстокіших війн у центрі всього – людина. Він веде читача уламками спогадів, рефлексіями сьогодення і мріями про майбутнє, створюючи власну фронтову реальність.

Ця книжка – це тут і зараз, у якому перебувають тисячі солдатів на війні. Це живий нерв, який не дозволяє залишатися байдужим до всього, що тебе оточує. Це вузька стежка над прірвою, яку потрібно пройти, щоб врешті побачити світло – своїх дітей, своїх рідних і свою мирну країну. Попри непросту тему і воєнний контекст, книжка дає надію, що любов і життя переможуть темряву і смерть.

Ольга АНТОНЮК, головний бібліотекар Хмельницької обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка.

ЧИТАННЯ

Нас єднає Кобзар

У Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г. Шевченка відбулися 18-ті Міжнародні Шевченківські читання, приурочені до 165-ї річниці перепоховання Кобзаря на Чернечій горі у Каневі. До участі долучилися перша заступниця начальника ОВА Оксана Вжешневська, директорка Департаменту інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій ОВА Ольга Федорович, директорка бібліотеки Валентина Черноус, поети Хмельниччини, дослідники творчості Тараса Шевченка, юні читачі та поціновувачі шевченківського слова.

Цьогоріч дійство пройшло у онлайн-форматі та у міжнародній співдружності зі спілкою українців у Словенії "Разом". Онлайн-міст з'єднав Хмельницький та Люблян, а "Поетичний меседж крізь час і відстань" від великого поета учасники передавали через поезію, розповіді та спів.

Під час читань учасники зі Словенії та юні відвідувачі бібліотеки по черзі декламували вірші Тараса Шевченка, вкотре доводячи, що його слово залишається живим, актуальним і близьким для українців у всьому світі.

ЗМАГАННЯ

Політ натхнення

На Хмельниччині відбулися обласні змагання учнівської молоді з повітряних зміїв, які зібрали 9 команд (31 учасника) з різних громад.

Судді ретельно стежили за тим, як довго та впевнено повітряні змії трималися у повітрі, вимірювали висоту їхнього польоту та оцінювали стабільність у небі. Окрему увагу приділили стендовій оцінці. Тут юні конструктори мали можливість продемонструвати свою фантазію та інженерні рішення. Кожен змій — унікальний. Кожен політ — символ злету дитячих мрій.

За підсумками цього захопливого протистояння перемогу здобули найвправніші. Перше місце та кубок області дісталися команді Полонського ліцею № 3 імені М. Свінціцького. Друге місце у напруженій боротьбі виборолла команда Кам'янець-Подільського Центру дитячої та юнацької творчості. Третє місце завоювала команда Старокостянтинівської міської станції юних техніків.

В особистому заліку 15 учасників були нагороджені дипломами та медалями.

РЕКОНСТРУКЦІЯ

Зміни від інвестора

У хмельницькому ліцеї №10 стартувала масштабна реконструкція – робота ведеться на місці старих мініфутбольних майданчиків, де вже розпочали демонтаж покриття та підготовку території.

Реконструкція відбувається у форматі інвестиційної угоди з ТОВ «Академія футболу "Тірас"», якій міськрада погодила умови використання 0,7 га шкільної землі. Міський голова Олександр Симчишин повідомив, що для ліцею користування об'єктом під час навчання буде безплатним та безлімітним. Інвестор же використовуватиме майданчик для тренувань вихованців своєї спортивної школи у позаурочний час.

Що зміниться на спортивному об'єкті: новий майданчик зі штучним покриттям матиме розміри орієнтовно 60 на 40 метрів; тут облаштують глядацькі трибуни, сучасні роздягальні, душеві й туалети, яких раніше бракувало під час змагань.

Інвестор планує завершити всі роботи до початку нового навчального року.